

Woordenlijst Van Het Dialect Van Putten:

Na t/m Ou

Werkgroep Dialect

NAARGES

nergens: hie stoat naarges veur

<ook nareges* en narges*>

NAARM

arm (lichaamsdeel) [zie bij aarm*]

{meervoud: naarms en naremes}

NACHTJAK

nachthemd, nachtpon

NACHTSCHOAL

nachtschade

NAGELS

seringen (vergelijk: hofnagels*)

NAKEND

naakt

NAKEND WIEFJE

herfsttijloos

NAREGES, NARGES

zie naarges*

NEGEL

nagel; toaj negel = dwangnagel, nij(d)nagel

<uitspraak van 'neg...' is als in ABN 'negen'>

NEGELHOUT

rookvlees

<uitspraak van 'neg...' is als in ABN 'negen'>

NEGERET

harde samengeperste pruimtabak

<klemtoon op eerste lettergreep>

NEGOSIE/NEGOZIE

handel: met negos/ zie langs de deur goan

NEGOZIEKEERL

zie bij kisjeskeerl*

NEI

nee

NEIEN

naaien

NEINIG

met grote inzet, b.v. neinig deurwa(a)rken

NEMMER

emmer

NEMMERRIK

rek voor (melk)emmers, melkbussen, enz.

NENG

hoog bouwland; de Putter eng: gebied ten zuidwesten van en min of meer grenzend aan de bebouwde kom van het dorp, vanouds vrijwel geheel in gebruik als bouwland (akkers), de laatste tientallen jaren volgebouwd met woonhuizen; "Hie heet nog een aorig lapje goend in de Neng" [altijd met het woordje 'de' ervoor]

NEREKEN

herkauwen [oorspr. neerkauwen]

NESTDOT

jongste kind in een gezin

NET-AN

... "Hie is net-an eerlijk, hie loat niks anders liggen as meulenstenen en oud iezer

NEUMEN

noemen

NEUVER

krap, krap-an*;

"Zo'n neuver noadje, dat driet uut"; te neuver = krap aan

NIE(J)

nieuw; verbogen: 'n nije fiets

NIEJOAR

nieuwjaar; iemand niejoar ofwinnen = de eerste zijn bij het nieuwjaar wensen

NIEREKERD

gierigaard

NIES

nieuws

NIETS

snel (bijv. gezegd van lopen en spreken)

NOAJEM

adem; "De noajem is 't eruut" d.w.z. hij/zij is dood;

[ook (minder vaak): oajem*; ook oasem* maar nooit noasem!]

NOAMARGEN:

's noamarges = in de late morgen (vergelijk: vurmirrig)

NOAMIDDAG

(na)middag; snoamiddags, snoamirregs = 's middags [meer gebruikt dan ('s) namiddag(s) in het ABN]

NOEN

nu [als in het Duits]

NOODS in:

'heel noods' = heel erg; bijv. "'t stinkt hier heel noods"

NUKS

alleen (?) gebruikt in: "uut de nuks": uit zijn verband; zo kan tijdens de bouw van een huis gezegd worden van een kozijn dat nog niet is geplaatst: "Het leit helemoal uut de nuks": het is scheef

NUREN

(ook opnuren*) gedurende de laatste weken voor het kalven van een koe "begint 't geer (dat is de uier) gevuld te worden": dit wordt 'nuren' genoemd; "die koe nuurt al aordig, je maggen 'm wel in de gaten houden"

OAJEM

adem [vaker zegt men: noajem*; ook: oasem*]

OAR aar

"De rog stoat al in de oar" d.w.z. er hebben zich al aren gevormd in de rogge die op de akker staat; "De rog komt in de oar": er beginnen zich aren te vormen in de rogge...

OARD

aard; da's de oard van 't beesje; Hie heet 'n oardje noar z'n voartje

OARDIG, OARIG

aardig: 'n oarig deretje

OASEM

adem [ook: noajem* en oajem*; (vrijwel) nooit: noasem]

OEFENDOENER, OEFENINGSDOENER

godsdienstonderwijzer

OENDER

onder

OENDERKRUUPSEL

"Oenderkruupsel jebin vrogger te heet gewassen" iemand die de sfeer verpest

OENDERLEST

onderlaatst, onlangs [vaker zegt men: toelest* met klemtoon op 'lest';
(toe = toen)]

OENDERWEGES

onderweg; "Hie is onderweges" [maar: 'onderweg' is in het P. ook ge-
bruikelijk]

OENECHT

kiend {verg. VEURKIEND}

OENNUT

in: oennut vee, nl. hond en kat

OENGRUUD

onkruid; Harderwieker oengkruid: een soort onkruid waarvan men
meent dat het in Harderwijk geïmporteerd is (bijv. met voer voor de
daar voor de eieren gehouden eenden), en dat zich van daaruit ver-
spreid heeft over het omringende gebied, ook omschreven als 'wilde
riest' (riest = rijst)

OENWEER

onweer; ook: bliksem, "doar is 't oenweer inesleugen"

OEVER

oever

[dus zelfde vorm als in het ABN; maar:]

- 1) in het Putters onzijdig, dus: 't oever (ABN: de oever)
- 2) in het Putters niet de hele kuststrook, maar alleen die plaats aan de
kust van de vroegere Zuiderzee, waar schepen geladen en gelost
werden; vaak wordt dit woord zo gebruikt dat het als naam van een
buurtschap is te beschouwen - tussen de veel grotere buurtschap-
pen Steenenkamer en Dasselaar - en kan dan het best met een
hoofdletter geschreven worden: "Hie woent an 't Oever"
< AN 't Oever; OP de Vanenburg; IN/OP Diermen; IN Hoef;
VAN/OP Norden; OP Koudhoorn; IN Steenenkamer; OP Dasler (=
Dasselaar)>
< 't Oever is een deel van de buurtschap Nulde; eigenlijk is het de
straat vanaf De Tol tot aan de kust met de daaraan gelegen boerde-
rijen; 60 jaar geleden wist iedere Putter wat bedoeld werd met 't
Oever en kenden de meesten niet de naam Nulde; tegenwoordig is
het net andersom, vermoedelijk doordat bij de aanleg van de A28
het daaraan gelegen strand de naam Nulde kreeg.

OF

- 1) of: "Is dee fiets van Evert of van Gaart?"
- 2) af: "Neem 'r mar een of"; "We bin nog veer van huus of"

OFBREKEN

afbreken: "Dat huus mo(e)t ovvebreuken worden"

OFHARKEN

OFPROATEN

afspreken <ook als ABN: ze hebben heel wat afgepraat>

OFSCHEUMEN

afstruinen [vergelijk scheumen*] "De mart ofscheumen op zeuk noar iets"

OFTREJEN

- 1) ruwweg de oppervlakte van een stuk land, bijv. akker of weiland, bepalen door de maten af te meten met grote stappen en die te tellen (trejen = treden, stappen) [in deze betekenis ook: optrejen]
- 2) afdraven van een paard

OK ook

OOM oom

[evenals 'meu*' achter de voornaam gezegd: Gaart-oom en Grietje meu]

OOSTHOUT

balkje, ongeveer 65 cm lang, met in het midden een ijzeren oog om aan de haak van een ploeg of een ander werktuig te koppelen en dicht bij de uiteinden versmallingen waar de repen (strengen, trektouwen) van het paardentuig met een lus aan bevestigd worden

OOSTGANGER

zie ook kieker(d)*

OOSTKUKEN

wanneer een kip onopgemerkt in bijvoorbeeld een met graan begroeide akker eieren heeft uitgebroed en daarna met de kuikens voor de dag komt, noemt men die kuikens: oostkuke(n)s

OOTJE

- 1) grootmoeder [wordt meer de kant van Bunschoten uit gebruikt, maar vroeger ook hier]
- 2) in het zand getekende driehoek met zijden van ongeveer 20 cm bij een in de jaren '30 veel gespeelde manier van knikkeren; op de hoekpunten en het midden van de zijden werden knikkers gelegd, die de spelers moesten proberen te raken door er met een stuiter op te 'schieten'
- 3) in: '...leste ootje vernoept...': verbastering van 'oortje', naam van een muntje van kleine waarde in vroeger tijd

OOTJEKNIKKEREN

knikkeren volgens bepaalde spelregels (zie bij 2^e betekenis van ootje*)

OPAN:

‘op huus opan goan’ [klemtoon op -an, dus op 2^e lettergreep]

OPBOSEMEN

afzeggen, uitstellen van een bezoek

OPBUSSEN

mensen enthousiast maken; vergelijk: bussen*

OPGASTEN

‘an de gast zetten’: zie bij gast*

OPHEU

(J)EN aansporen; ook: ophitsen [samenhang met heujen*? zie daar]

OPHOKKEN

dieren in een hok zetten

OPNUREN

(ook: nuren*, zie aldaar)

OPPER stapel

hooi op het hooiland, meestal minstens even hoog als breed (ongeveer manshoog); als het hooi droog genoeg is om het binnen te halen, vormt men de oppers om het makkelijker op de wagen te kunnen laden of om bij dreigende regen te voorkomen dat het hooi doornat wordt; daartoe worden de sprietten aan de buitenkant (bijvoorbeeld met ee hooihark of een gavel*) in een afhellende richting gebracht, zodat de meeste regen eraf druipt

OPRUKKEN

ophoepelen: ‘wije as te mieter oprukken, snotneus!’

OPSTEKEN

1) van hooi

2) wat eten en/of drinken in een restaurant o.i.d.: ‘zovve hier eerst mar es effen opsteken?’

OPTREJEN

(zie bij oftreden*)

OPTREKKEN

als er tijdens het melken bijvoorbeeld een hond aan komt, kan het geburen dat de koe van schrik haar [P.: z’n] melk optrekt; dan lukt het niet goed om die koe te melken; overdrachtelijk in: ‘Aj je ‘m um geld vragen, trekt ie z’n melk op’

OPZETTEN

als paard en wagen stilstaan en de voerman de teugels moet loslaten om bijvoorbeeld een vracht te laden, moet hij de teugels met zo weinig

speling aan de wagen vastmaken, dat het paard niet op eigen houtje zal gaan lopen; dit wordt opzetten genoemd: 'Je moe'n 't peerd goed opzetten'

OSSEMART, OSSEMARKT

jaarmarkt op de tweede woensdag van oktober; in het begin van de 20ste eeuw werden er nog runderen verhandeld. Die traditie is in het laatste kwart van de eeuw weer nieuw leven ingeblazen.

OUWER

- 1) Hie is ouwer as ik
- 2) 'n kiend woar een ouwer van 'esturven is, is 'n halfwees
- 3) leeftijd; dat kiend is groot veur z'n ouwer

OVERNIEJ

opnieuw: 'Hie mos weer overniej beginnen'; ook: 'van veuren af an'

OVERSTUUR

- 1) als in het ABN, dus van mensen gezegd: o.a. overstuur RAKEN
- 2) bedorven, vooral van eetwaren; 'Dat eten goat overstuur as je 't nog een dag loaten stoan.'

+++